

Onder embargo tot 30 september 2022, 13.00 uur

Onderwerp Aanbiedingsbrief begroting 2023
ter bespreking
Steller Muriël Prins / Mark Koes

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 06 29638852 Bijlage(n)

Ons kenmerk 503621-2022

Datum 30-09-2022 Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Voor u ligt een sluitend begrotingsvoorstel voor het jaar 2023, de eerste begroting van de nieuwe coalitieperiode. We hebben in deze begroting de ambities uit het coalitieakkoord “Het begint in Groningen – Voor wat echt van waarde is” nader geconcretiseerd in de benoemde programma’s en projecten. We zijn er in geslaagd om de betreffende noodzakelijke en gewenste investeringen van een dekking te voorzien, waarbij we met name ook externe financieringsmogelijkheden hebben weten te benutten.

Deze investeringen zijn juist nu in de herstelperiode als gevolg van de coronacrisis, de effecten van de oorlog in de Oekraïne en mede daarmee verband houdende stijgende (energie)prijzen en de verminderde koopkracht hard nodig. De bestaanszekerheid van grote groepen mensen staat steeds meer onder druk. We staan met de samenleving, onze inwoners, instellingen, ondernemers en andere partijen voor grote maatschappelijke uitdagingen, die een passende, gezamenlijke inzet vragen. Het college voelt de noodzaak om in actie te komen en onze inwoners en ondernemers te ondersteunen in deze tijden. Door de plannen en projecten uit te voeren die zijn opgenomen in ons coalitieakkoord maken wij ons hard voor inwoners die hierdoor geraakt zijn. Verderop in deze brief lichten we deze plannen toe.

De financiële positie van de gemeente Groningen wordt beïnvloed door een aantal landelijke ontwikkelingen waar we aandacht voor blijven vragen bij de Rijksoverheid. Het betreft enerzijds de slepende discussies met het Rijk over de middelen voor de uitvoering van de jeugdzorg, de WMO en de Participatiewet. Anderzijds komen er nieuwe taken op ons af, zoals de uitvoering van het Klimaatakkoord en de invoering van de Omgevingswet. Zonder adequate rijksfinanciering zal het steeds moeilijker worden om de gemeentelijke dienstverlening op orde te houden.

Volgvel 1

In de Rijksbegroting 2023 zien we dat er maatregelen getroffen worden op het gebied van koopkracht en het verbeteren van bestaanszekerheid. Ook herkennen we in de Rijksbegroting de belangrijkste thema's uit onze eigen economische agenda en lokale speerpunten op het gebied van veiligheid. De juiste onderwerpen worden benoemd, maar vragen blijvende aandacht. In VNG-verband en vanuit regionale samenwerking blijven we daarom met het Rijk in onderhandeling over deze thema's. Maar ook over een eerlijke herijking van het gemeentefonds, een adequaat accres vanaf 2026 en voldoende gemeentelijke middelen voor lokale uitvoering van het Klimaatakkoord.

Grote opgaven

Om te zorgen dat onze planeet leefbaar blijft, moeten overheden wereldwijd nu maatregelen nemen. Wij nemen onze verantwoordelijkheid door publieke regie te voeren, omdat het van cruciaal belang is voor het welzijn van onze inwoners. Een groot aantal opgaven vraagt daarbij om continue aandacht. Voorbeelden hiervan zijn het herstel van bevingsschade en het bieden van nieuw perspectief, aanpak van armoede en schulden, het terugdringen van de voortschrijdende tweedeling en kansenongelijkheid, aanpak van kwetsbare wijken, de energietransitie en klimaatadaptatie, het moderniseren en verruimen van de arbeidsmarkt, veilige wijken en dorpen, voldoende beschikbare en betaalbare woningen en het verduurzamen van onze economie. Om groen en eerlijk te kunnen groeien en Groningen leefbaar te houden voor toekomstige generaties, is tevens een actieve en zorgvuldige regie op de ruimtelijke ordening nodig.

Ook in Groningen zien we polarisatie in de samenleving en een toenemend wantrouwen jegens de overheid. Dit vraagt om een sterke (gemeentelijke) overheid die oog heeft voor ontwikkelingen in de samenleving, ruimte geeft voor goede participatie en initiatief van haar inwoners en goed weet samen te werken met haar maatschappelijke partners en ondernemers. Deze ontwikkelingen vereisen dat we onze dienstverlening op orde houden en onze uitvoeringscapaciteit versterken.

We zien het als onze verantwoordelijkheid om financieel kwetsbare inwoners te ondersteunen in deze tijd waarin de energiecrisis en de blijvend hoge inflatie onze samenleving in de greep houden. Daarom kijken we zorgvuldig naar de effecten van de maatregelen van de Rijksoverheid. Hoewel primair de verantwoordelijkheid bij het Rijk ligt, werken we aan een plan waarmee we waar nodig aanvullende steun kunnen bieden.

De begroting 2023 per spoor uit het coalitieakkoord

De begroting bestaat uit de vier programma's: economie en ruimte, leefomgeving en veiligheid, vitaal en sociaal en dienstverlening en bestuur. De programma's zijn uitgewerkt in 14 deelprogramma's met bijbehorende financiële begroting. De aanbiedingsbrief is opgesteld op basis van de te onderscheiden sporen in het coalitieakkoord. Per spoor is vervolgens de relatie gelegd met de deelprogramma's conform de indeling in de begroting.

Spoor 1: Bestaanszekerheid bieden

Wonen

De druk op de woningmarkt blijft onverminderd hoog. Ook staat de betaalbaarheid van wonen onder druk. De woningprijzen van zowel bestaande als nieuwe woningen zijn hoog. Om de huizen in de gemeente voor meer mensen beschikbaar te houden,

Volgvel 2

hebben we op 1 maart de Opkoopbescherming ingevoerd. In 2023 evalueren we de opkoopbescherming en kijken we of we deze moeten en kunnen aanscherpen. We zorgen voor voldoende locaties voor de ontwikkeling van sociale huurwoningen. Ter uitvoering van het initiatiefvoorstel 2500 betaalbare woningen zetten we naast sociale huur ook in op het toevoegen van meer sociale koop. Om te zorgen dat de woningen die er al staan en woningen die we nieuw bouwen bij de juiste doelgroepen terecht komen doen wij in 2023 een voorstel voor aanpassing van de woonruimteverdeling. In totaal verwachten we in 2023 1.450 tot 1.650 woningen op te leveren.

Voor voldoende woningbouw op de middellange- en langere termijn werken we gestaag verder aan de ontwikkeling van onze grote ontwikkelzones zoals Meerstad, Suikerzijde en Stadshavens. Samen met de corporaties blijven we investeren in het verduurzamen van bestaande woningen. Om de energielasten direct naar beneden te brengen, ondersteunen we inwoners met verduurzaming door onder andere energiecoaches in te zetten en leningen beschikbaar te stellen via het Fonds Energietransitie.

Als gevolg van de toenemende vergrijzing en extramuralisering (waarbij de zorg en ondersteuning steeds meer verleend zal gaan worden bij inwoners thuis en op andere locaties dan in de zorginstelling) zien we een toename van het aantal inwoners in onze gemeente dat extra aandacht nodig heeft als het gaat om wonen. Als antwoord daarop hebben wij vorig jaar de Woonzorgvisie opgesteld. Om de integrale aanpak van woonzorgopgaven vanuit het fysieke en sociaal domein te realiseren, stellen we in 2023 het uitvoeringsprogramma voor de woonzorgvisie op. Ter uitvoering van de motie 'Bouwen voor Wonen en Welzijn' geven we, vooruitlopend op het uitvoeringsprogramma, bij nieuwe gebiedsontwikkelingen al een programma voor wonen en zorg mee. Onze gebiedsontwikkelingen draaien echter niet slechts om wonen en zorg, maar ook om bijvoorbeeld de samenhang met werken, recreatie en onderwijs. We verliezen daarbij de kwaliteit, duurzaamheid, vergroening, veiligheid, gezondheid en leefbaarheid van de omgeving niet uit het oog.

Veiligheid

We geven in 2023 opvolging aan de aanbevelingen in het rapport 'Groningse Praktijken' (Tops en van der Torre, maart 2022) en versterken zo ons offensief tegen ondermijnende criminaliteit. Dit doen we onder andere door opvolging te geven aan ons Actieprogramma tegen Mensenhandel, verder te bouwen aan de pandbrigade en ondermijningscontroles uit te voeren.

Opvallend is ook dat (ondermijnende) criminaliteit steeds meer digitaal plaatsvindt. Om cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit te voorkomen en te bestrijden zetten we preventief in met het programma Hackshield om basisschoolleerlingen weerbaar te maken tegen digitale criminaliteit. Daarnaast zetten we een Living Lab op voor het MKB, waar zij van advies worden voorzien over hun cyberveiligheid.

We vinden het belangrijk dat mensen zich veilig voelen in hun eigen buurt of dorp. Er wordt daarom extra ingezet op toezicht en handhaving, maar ook versterken we onze gebiedsgerichte aanpak voor leefbaarheid en veiligheid. Onze focus ligt daarbij op de noordelijke wijken. De in januari 2022 aangestelde gebiedsmanagers Veiligheid gaan veiligheidsuitdagingen vroegtijdig aan en zetten de kracht van de wijk in om criminaliteit tegen te gaan.

Volgvel 3

Met de landelijke aanpak 'Preventie met Gezag' zetten we in op het versterken van de keten jeugd en veiligheid, die wij in Groningen de afgelopen zes jaar samen met onze lokale ketenpartners hebben opgebouwd. De aanpak van wapenbezit onder jongeren en overlast door problematische jeugdgroepen blijven ook in 2023 een speerpunt. We geven opvolging aan de pilot Preventie en Vroegsignalering risicojeugd die op een aantal basisscholen is uitgevoerd.

Werk en Inkomen

Werk is van groot belang voor een gelukkig leven. In het coalitieakkoord 2022-2026 'Het begint in Groningen: voor wat echt van waarde is' is de inzet zoveel mogelijk mensen te begeleiden naar goed werk en iedereen te helpen om zich op hun eigen manier en niveau te kunnen ontwikkelen. De krapte en de mismatch op de arbeidsmarkt zijn uitdagingen waar we ons het komende jaar voor inzetten in onze arbeidsmarktregio. Dit doen we onder andere via Werk in Zicht samen met andere gemeenten, het UWV en het bedrijfsleven. De aansluiting tussen de arbeidsmarkt en het onderwijs is daarin belangrijk. Deze aansluiting versterken we door opleidingstrajecten richting kansrijke beroepen en praktijkleren. Dit doen we in lijn met de doelen zoals gesteld in ons Werk & Ontwikkelprogramma 2022-2025. Met vertrouwen als basis biedt dit programma kansen en mogelijkheden voor mensen om hun talenten te ontwikkelen en kansen te benutten.

In 2023 gaan we de wijken in om de begeleiding aan inwoners dichterbij te organiseren, ontwikkelen we meer basisbanen en voeren we de pilot loonkostensubsidie uit. Via het Talentperron op het Harm Buitenplein kunnen werkzoekenden en werknemers kennismaken met kansrijke beroepen en een stap zetten in hun ontwikkeling.

We zijn ons ervan bewust dat wezenlijke armoedebestrijding niet in een korte periode gerealiseerd kan worden. We gaan daarom meer inzetten op vroegsignalering en het versterken van de schuldhulpverlening door een pauzeknop in te stellen. Hiermee creëren we rust en ruimte om samen een oplossing te vinden. Ook denken we aan een aanpak waarbij we mensen intensiever ondersteunen tijdens levensgebeurtenissen die een grote financiële impact hebben. Op het niveau van maatwerk gaan we onder meer intensieve begeleiding combineren met de inzet van een perspectieffonds.

Als college willen we ons hard maken voor de groep inwoners die geraakt worden door de gevolgen van de energiecrisis en de blijvend hoge inflatie. Door maatregelen uit het coalitieakkoord uit te voeren bieden we steun aan deze groep inwoners die lijdt onder inkomens- of energiearmoede. We zetten in op het terugdringen van energiearmoede door verduurzaming en investeren hiermee in een inclusieve energietransitie. Dit doen we in samenwerking met het Energieloket. Vanuit het Fonds Energietransitie kunnen inwoners (die niet via andere financieringsbronnen in aanmerking komen) een lening aanvragen om hun woning te verduurzamen.

Om inwoners met inkomensarmoede te ondersteunen verkorten we de referteperiode van de individuele inkomens toeslag van 5 naar 2 jaar en de kwijtschelding afvalstoffenheffing van 3 naar 2 jaar. Ook gaan we in 2023 aan de slag met het eenvoudiger, toegankelijker en samenhangender maken van regelingen en voorzieningen.

Spoor 2: Groningen groeit groen en eerlijk

Economie en Werkgelegenheid

Groningen groeit de komende jaren hard. We werken samen met ondernemers aan een toekomstbestendige economie, we investeren in de toekomstbestendigheid van onze werklocaties en we gaan actief en zorgvuldig regie voeren op ruimtelijke ordening. Een omslag in ons economisch denken en doen is nodig, daarom is economische groei voor ons geen doel op zich. We kiezen voor groene en eerlijke groei, en zetten in op vergroting van de brede welvaart.

Een grote uitdaging is dat er, net als in de rest van Nederland, sprake is van schaarste aan personeel op alle beroepsniveaus. Samen met alle stakeholders, onder andere onderwijs en werkgevers, werken we aan een arbeidsmarkt met ruimte voor een duurzame ontwikkeling van talent op alle niveaus. Het belang van MBO- en praktijkgeschoolden daarin wordt onmiskenbaar duidelijk gemaakt door de huidige krapte op de arbeidsmarkt.

Op het moment van schrijven bevinden we ons in de laatste fase van uitvoering van de herstelagenda 'Groningen Vooruit' die als doel heeft om de economische effecten van de coronapandemie op te vangen. Om ook in 2023 te blijven investeren in onze brede welvaart, richten we ons samen met onze partners op verdere versterking van onze Groningse speerpuntsectoren gezondheidseconomie, energie(transitie) en digitale economie. In het Akkoord van Groningen ontwikkelen we ons in metropoolregio Groningen als mainport van Nederland en zetten stevig in op verdere versterking van ons kennis- en innovatie-ecosysteem, in bovengenoemde sectoren.

We willen gezamenlijk met kennisinstellingen, bedrijven en medeoverheden in de regio koploper worden in de eiwit- en voedseltransitie. In Europa lopen we als Noord-Nederland voorop in de waterstofeconomie, een belangrijk onderdeel van de energietransitie. In de regio blijven we ons daarom inzetten om onze positie als Hydrogen Valley van Europa te verstevigen, door onze kennispositie uit te bouwen en de waterstofeconomie aan te jagen. Op deze thema's liggen grote kansen voor waardevolle werkgelegenheid in de gemeente en in de regio, speciaal voor MBO- en praktijkgeschoolden.

Ook streven we naar een volledig circulaire economie, in alle sectoren, omdat het nodig is dat we ons herbezinnen op de relatie met natuur en dieren. We stimuleren circulair ondernemerschap door het (mede-)organiseren van inspiratiebijeenkomsten voor kennisdeling en verkennen daarbij economische systemen waarin groei minder dominant is. We zetten een circulariteitshub op, vergroten bewustwording over afvalscheiding en zorgen voor voldoende voorzieningen daartoe. Daarnaast stimuleren we ondernemen met impact door reguliere ondernemers te helpen impactvoller te ondernemen, bestaande impactondernemers te ondersteunen en impactvol in te kopen.

We voeren de uitvoeringsagenda's uit conform de aanpakken Strategie Werklocaties en Ruimte voor Retail. In het voorjaar van 2023 stellen we de nieuwe uitvoeringsagenda van het economische programma (Economische Agenda 2023-2026) vast.

Mobiliteit

We kiezen in Groningen voor een 'doorwaadbare' stad, bij voorkeur met gezonde bewegingsvormen: te voet of met de fiets. Bovendien streven we naar een transitie

Volgvel 5

naar minder, ruimte-efficiënt, schoon en gezond vervoer. Dit doen we conform ons Uitvoeringsprogramma Doorwaadbare Stad 2022-2026, een van de concrete uitwerkingen van de Mobiliteitsvisie.

Om duurzame mobiliteit te stimuleren gaan we in 2023 door met het (data gestuurd) plaatsen van laadpalen. Ons streven hierbij is te komen tot een gemeentedeckend netwerk in 2025. We stimuleren deelmobiliteit door te blijven inzetten op deelfietsen en te beginnen aan een pilot met elektrische deelbakfietsen in 2023. Verder werken we toe naar een geheel emissievrije zone voor binnenstadslogistiek conform onze Visie Stadslogistiek. Daarnaast voeren we nieuwe vergunningen in voor het aanbieden van deelauto's.

Om de groei van de gemeente op te vangen is een schaa sprong in het Openbaar Vervoer nodig. We stellen een Routekaart OV 2040 op waarin we aangeven hoe het openbaar vervoer in Groningen er op de langere termijn uit moet gaan zien om de beoogde reizigersgroei te kunnen opvangen.

We verbeteren ons regionale fietsnetwerk met de voorbereiding en realisatie van nieuwe fietspaden als onderdeel van de Doorfietsroutes Leek-Groningen, Assen-Groningen, Zuidlaren-Haren (vanaf de Jachtlaan) en het laatste stukje Ten Boer-Groningen. Ook verbeteren we ons lokale fietsnetwerk in 2023 met het voorbereiden en realiseren van nieuwe fietsstraten (Kerklaan in Groningen, Helperzoom Noord en Korreweg). We werken onverminderd door aan de realisatie van de Gerrit Krolbrug en de Paddepoelsterbrug.

In 2023 continueren we de werkzaamheden aan de ombouw van de Zuidelijke Ringweg en gaan we verder met de planvorming voor het ongelijkvloers maken van de Westelijke Ringweg. Dit doen we om de doorstroming en de betrouwbaarheid voor het verkeer te verbeteren, maar ook de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit rondom de ringweg zelf. Op nationaal niveau blijven we ons sterk maken voor de uitvoering van het Deltaplan voor het Noorden.

Kwaliteit van de leefomgeving

Groningen wil klimaatbestendig zijn in 2050. We zitten niet stil en zorgen dat we om kunnen gaan met situaties van meer hitte, droogte en hevigere regenval. De uitvoeringsagenda Klimaatbestendig Groningen, het Groninger Water- en Rioleringsplan en het Groenplan Vitamine G vormen de basis voor een klimaatbestendige gemeente. We versterken de gemeentelijke ecologische structuur en hanteren op meer plekken ecologisch beheer. Verder zoeken we naar betere manieren om met dieren om te gaan, geven uitvoering aan de Nota Dieren en werken we aan beleid op exoten.

In een groeiende gemeente wordt het van steeds groter belang om zorgvuldig om te springen met de openbare ruimte. Deze wordt groener, klimaatbestendiger, prettiger om te verblijven en veiliger, kortom leefbaarder. Leefbaarheid is de kern van onze Omgevingsvisie, van ons Groenplan en van de Leidraad Openbare Ruimte. In de wijk- en dorpsvernieuwingen voegen we via herinrichtingsprojecten meer groen en meer ruimte toe om elkaar te ontmoeten, te spelen en te recreëren. In de geest van de Leidraad Openbare Ruimte worden dit jaar tal van projecten gestart of afgerond. Denk aan de aanpak van de Grote Markt, het Kattendiep en omgeving, het Schouwburgplein en de herinrichting van straten in Selwerd-Zuid.

Via herinrichtingsprojecten en wijkvernieuwing leggen we extra groen aan door circa 1.000 bomen te planten en de openbare ruimte te ontstenen. We werken aan wateroverlastsituaties en brengen de risico's met betrekking tot droogte in beeld. Er is behoefte aan een integrale kijk op een duurzame straat en wijk: daarbij zoeken we de samenwerking en de koppelkansen met energietransitie en circulariteit. Inwoners kunnen sinds dit jaar voor alle tips, initiatieven en regelingen ten aanzien van duurzaamheid terecht op www.duurzaamgroningen.nl.

Gezondheidsverschillen, biodiversiteit en klimaat vragen ook om maatregelen vanuit de voedselstrategie en de landbouw. We ontwikkelen een landschapsbiografie om de verschillende opgaven en kansen in het landelijk gebied te verkennen, zoals de behoefte aan meer natuur en kortere ketens op het gebied van voedsel. In de Voedselagenda hebben we onze koers uitgestippeld. Met het Horizon 2020-project FOOD TRAILS versterken we de voedselsystemen door ze duurzamer, gezonder en inclusief te maken en de keuze voor gezond voedsel gemakkelijker te maken. Om van plantaardig eten een gewoonte te maken in onze gemeente, verkennen we samen met het onderwijs en bedrijfsleven de opzet van een strategie voor de eiwittransitie.

Duurzaamheid

Groningen wil CO₂-neutraal zijn in 2035. We werken volgens de uitgangspunten van de Routekaart Groningen CO₂-neutraal 2035 uit 2018. Er zijn veel ontwikkelingen gaande rondom de energietransitie waardoor de routekaart geactualiseerd dient te worden. We verwachten in de eerste helft van 2023 de routekaart geactualiseerd te hebben, hiermee geven we verdere invulling aan de benodigde versnelling in deze transitie. Op Europees niveau worden passende financieringsregelingen ontwikkeld zoals het Just Transition Mechanism en het Just Transition Fund. Op landelijk en provinciaal niveau ondersteunt de overheid met subsidies (Nationaal Groeifonds). We hebben voor beide regelingen een aanvraag ingediend.

Met onze wijkgerichte aanpak ontwikkelen we de warmtetransitie door. In 2023 breidt WarmteStad het warmtenet verder uit in Selwerd. Met de aanleg van een doorsteek onder het Reitdiep door wordt ook gestart met aansluiten van flats in Vinkhuizen. Op verschillende plekken in Noordwest gaan we grondgebonden woningen aansluiten op het warmtenet onder de noemer Buurtwarmte en worden in 2023 in Selwerd-Zuid de eerste woningen op het warmtenet aangesloten. In Selwerd-West is het participatietraject opgestart en we treffen voorbereidingen in Paddepoel. Zo is de energietransitie een belangrijke motor van de wijk- en dorpsvernieuwing. We werken verder aan duurzame energieopwekking bij Roodehaan en Meerstad-Noord. De opbrengsten komen ten goede aan omwonenden en het Fonds Energietransitie.

Naast het opwekken van duurzame energie is energie besparen ook van groot belang. Ook in 2023 ondersteunen we inwoners bij het verduurzamen van de woningen, met extra focus op isolatie. We geven het portaal Duurzaam Groningen een duidelijke en zichtbare plek in de wijkaanpak met kwalitatief goede, onafhankelijke adviezen. We plegen extra inzet in de wijken waar dit het hardste nodig is. Daarnaast werken we intensief samen met de woningcorporaties en adviseren bedrijven via Groningen Werkt Slim. Ook in ons eigen vastgoed zetten we in op verduurzaming via de Gresco.

Spoor 3: Gelijke kansen voor alle Groningers

Volgvel 7

Onderwijs

In de afgelopen jaren heeft de coronapandemie effect gehad op de ontwikkeling van alle kinderen in onze gemeente. Dit heeft geleid tot leer- en ontwikkelingsachterstanden bij een deel van hen. Het Rijk heeft daarom het Nationaal Programma Onderwijs opgesteld. Deze aanpak hebben we vastgelegd in “De tijd zal het leren, het herstelprogramma onderwijs Gemeente Groningen” en het bijbehorende uitvoeringsplan.

Om gelijke kansen voor kinderen te creëren, worden veel activiteiten doorontwikkeld. Zo blijven we inzetten op de voor- en vroegschoolse educatie, zowel op kwaliteit als bereik van de doelgroep. In het oog springend is de uitrol van de verlengde schooldag. Het aantal pilots breidt gestaag uit en de inhoud krijgt steeds verder vorm. Ook met betrekking tot het Maatschappelijk Akkoord blijven we relevante stappen zetten. Met dit Akkoord hebben wij de ambitie om samen met partners in het onderwijs en kinderopvang segregatie tegen te gaan en sociale inclusie te bevorderen.

In 2023 blijven we intensief investeren in de functie van de brugfunctionaris, een onmisbare spil tussen onderwijs en gezinnen die een extra steun in de rug binnen onze complexe maatschappij nodig hebben. Daarom ook investeren we langjarig in goede en duurzame schoolgebouwen die een centrale rol in de wijk vervullen. Hiertoe is het traject actualisatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (Gro Up) in gang gezet.

Welzijn, gezondheid zorg en vernieuwing

Met onze transformatiedoelstellingen werken we in 2023 aan versterking van de toegang tot de jeugdhulp en minder inzet van intensieve specialistische jeugdhulp, zodat hulp en ondersteuning dichtbij en rondom het kind en gezin beschikbaar is. Deze aanpak noemen wij SAMEN en brengen we onder bij WIJ Groningen. Hiermee beogen we tevens beter grip te krijgen op het aanbod en de financiën. In deze beweging worden wij gesterkt door de inhoud van de Hervormingsagenda jeugdhulp van het Rijk.

Voor huishoudens die ondersteuning (nodig) hebben vanuit meerdere domeinen of voorzieningen, versterken en borgen we de werkwijze van het Doorbraaknetwerk Groningen, hiermee geven we zorgmedewerkers de ruimte en faciliteren hen om op creatieve wijze buiten de gebaande paden te denken en verbindingen te leggen tussen zorg, werk, inkomen, onderwijs en veiligheid. Met deze doorbraakmethode gaan we in 2023 investeren in creatieve vormen van maatwerk. We gaan door met het zoeken naar mogelijkheden voor het ontschotting budgetten en activiteiten om onze inwoners nog beter te kunnen ondersteunen.

Binnen onze gemeente zien we grote verschillen in levensverwachting en gezonde jaren. Deze verschillen willen we verkleinen. Het bevorderen van fysieke en mentale gezondheid blijft dus ook in 2023 een belangrijke plaats in ons beleid houden. Daarom versterken we in 2023 onder andere ons netwerk rond geboortezorg en zetten we in op agendering en wijkspecifieke invulling van Kansrijke start. Groningen wil voorloper blijven op het gebied van gelijke rechten, inclusie en acceptatie van LHBTQIA+. Vanuit onze Diversiteitsagenda 2.0 zetten we ons ook in 2023 in op een samenleving waarin iedereen mee moet kunnen doen, zonder zich achtergesteld, buitengesloten of gediscrimineerd te voelen.

Volgvel 8

We gaan in 2023 verder met het versterken van onze Sociale Basis. Dit doen we in onze sociale wijkvernieuwing, maar ook door te investeren in de uitvoering van mantelzorgondersteuning. Daarnaast is de veilige leefomgeving een vanzelfsprekend onderdeel van de sociale basis die we willen bieden. Samen met de regio voeren we het actieprogramma Geweld hoort nergens thuis uit met nadruk op het verbeteren van ketensamenwerking bij (complexe) casuïstiek. Ook breiden we onze aanpak kindermishandeling uit, door meer ondersteuning te bieden bij het signaleren van mogelijke kindermishandeling. We investeren in doorontwikkeling van de huidige vormen van maatschappelijke opvang, zodat opvang en begeleiding op maat geboden kan worden.

Er wordt in Nederland een groot beroep gedaan op gemeenten om vluchtelingen en mensen uit de asielketen op te vangen. De gemeente Groningen is zich, als onderdeel van de regio waar de grootste problemen zijn, als geen ander bewust van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. Groningen zal zich maximaal blijven inspannen om mee te werken aan de ontlasting van het asielsysteem aan de opvang van Oekraïners. Omdat dit wel een grote druk legt op de organisatie, zijn we voornemens een programma nieuwkomers op te zetten, waarmee de organisatie efficiënt en snel kan meebewegen met de vraag en aanbod van nieuwkomers.

Sport en bewegen

Sport werkt verbindend en is een belangrijk onderdeel van ons gezondheids- en preventiebeleid. Wij willen dat sport en bewegen toegankelijk en inclusief is. Iedereen, ongeacht opleiding, inkomen, achtergrond of leeftijd, moet kunnen sporten en bewegen. Sport en bewegen dragen bij aan een sterke samenleving én maatschappelijke waarden, waardoor iedereen kan meedoen, ontmoeten en plezier kan beleven. Investeren in sport betekent investeren in een gezonde toekomst. Via het programma Bslim4 zetten we daarom in op bewegingsonderwijs en buursportcoaches en versterken we deze inzet als onderdeel van de verlengde schooldag. We continueren het Jeugdfonds Sport & Cultuur en blijven de Sport- en Cultuurhopper inzetten. Ook gaan we verder met het Volwassenfonds voor Sport en Cultuur, gestart in 2022, omdat we zien dat de behoefte groot is en deze naar verwachting alleen maar toe zal nemen.

De mogelijkheden voor sport en bewegen worden in gebiedsontwikkelingen vanaf het begin meegenomen. Een groeiende gemeente vraagt namelijk om meer sportvoorzieningen. In lijn met het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs kijken we naar mogelijkheden voor vervanging en uitbreiding van sportaccommodaties voor Bewegingsonderwijs en Binnensport. Tevens maken we een plan voor de uitbreiding van sportcapaciteit in Meerstad en omgeving om aan de groeiende vraag aan (voetbal)sport te kunnen voldoen. Vanuit de middelen voor de Bewegende Stad blijven we samen met initiatiefnemers sport- en beweegplekken in de openbare ruimte ontwikkelen. In 2023 werken we verder aan de ontwikkeling van onder andere skateparks in het Stadspark en in Haren, een samenspeelplek in het Noorderplantsoen en een MTB skillspark in Meerstad. Binnen de ontwikkeling van de Vitaliteitscampus Kardingse werken we aan een gebiedsvisie, waarin het nieuwe Sportcentrum Kardingse een belangrijke plaats inneemt.

Cultuur

De culturele sector is zich aan het herpakken sinds de grootste coronagolven voorbij zijn. Mede door onze steunpakketten zijn er geen culturele instellingen omgevallen,

Volgvel 9

maar de gevolgen zijn nog overal te merken. Op dit moment zijn de bezoekersaantallen langzaam aan het terugveren in de goede richting, maar ze zijn nog lang niet op het niveau van 2019. Personeel en vrijwilligers zijn bijna niet te vinden en ook de vooruitzichten van Corona blijven voor deze sector ongewis.

Wij willen dat iedereen, van jong tot oud, de kans krijgt om in aanraking te komen met kunst en cultuur; zowel het ervaren als ook het zelf maken ervan. Daarom gaan we door met een uitbreiding van het cultuurmenu binnen het kader van het Nationaal Programma Onderwijs. Ook continueren we de regelingen Cultuureducatie met Kwaliteit en het Volwassenenfonds voor Cultuur en faciliteren en ondersteunen we de Wijk de Wereld, in 2023 georganiseerd in Lewenborg.

We hebben voor 2023 en 2024 middelen gereserveerd om de Fair Practice Code verder te implementeren. Samen met de provincie, andere overheden en de culturele sector werken we instrumenten uit om de aanpak in te voeren en volgen hierbij de landelijke streefdatum van 1 januari 2025.

Door de grote druk op de vastgoedmarkt staat ook de huisvesting van kunstenaars, makers, creatievelingen en andere maatschappelijke initiatieven onder druk. We werken de Aanpak Broedplaatsen in 2023 uit tot concrete voorstellen om het aanbod huisvesting op peil te houden. Ook werken we verder aan de huisvestingsplannen voor de Nieuwe Poort, de herontwikkeling van VRIJDAG en de verbouwplannen voor MartiniPlaza. Tot slot blijven we in 2023 met de sector, Kunstraad, provincie en Rijk in gesprek over de rijks gelden rondom het herstel na corona en de aanloop naar de nieuwe cultuurnota 2025-2028.

Spoor 4: Samen maken we Groningen

Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

Iedereen verdient gelijke kansen. We willen de ongelijkheid binnen de gemeente, tussen en binnen de wijken aanpakken en de kloof met grote verschillen in toekomstperspectief en gezondheid tussen onze inwoners dichten. Om dat mogelijk te maken moet de bestaanszekerheid van achterblijvende groepen worden versterkt en ieder in de gelegenheid worden gesteld om mee te doen. We zien in de noordelijke wijken van de stad grote verschillen in toekomstperspectief en gezondheid ten opzichte van de andere wijken. Het is daarom van groot belang dat we daar de fysieke én sociale wijkvernieuwing als één samenhangend geheel op volle kracht voortzetten en een start maken met de uitbreiding naar andere wijken. We hiervoor een sterke maatschappelijke coalitie vormen met onze partners in de wijkaanpak. We zetten de wijkvernieuwing in De Wijert, Beijum, Indische Buurt/De Hoogte en Selwerd onverminderd voort. Zo starten we in 2023 in samenwerking met de Huismeesters met de concrete sloop en daaropvolgende nieuwbouw van ruim 280 woningen in de Wijert, wordt het Warmtenet in Selwerd verder uitgebreid en gekoppeld aan het groener maken van de wijk en starten we met de uitvoering van de wijkaanpak in Lewenborg waar we dit jaar een plan voor hebben gemaakt. In de noordelijke wijkvernieuwingswijken willen we daarnaast het onderhoudsniveau naar een hoger niveau tillen, in samenhang met de beweging naar ecologisch beheer.

Tegelijkertijd schalen we de aanpak op naar de andere Noordelijke wijken, waarmee de wijkvernieuwing wordt verbreed naar Vinkhuizen, Paddepoel, Oosterparkwijk en dus ook Lewenborg. Maar elke wijk of dorp is anders, daarom leveren we maatwerk,

Volgvel 10

met hulp van de gelden uit de Regio Deal Groningen Noord/Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid en het Nationaal Programma Groningen.

We werken met verschillende vormen van samenwerking en zeggenschap om de wijk- en dorpsdemocratie en het vertrouwen in de overheid en elkaar te versterken. We gaan in 2023 door met de drie pilotprojecten in Hoogkerk, de Rivierenbuurt en de dorpen Onnen, Noorderlaren en Glimmen. Hierbij oefenen we met het Gronings Model, een stapsgewijs gespreksmodel om met inwoners in gesprek te gaan over invloed en zeggenschap op (thema's in) hun wijk of dorp, om te ontdekken welke invloeds- en samenwerkingsvorm daar het beste bij past.

Dienstverlening en organisatie

Onze inwoners en ondernemers zien één gemeente en willen ook één gemeente ervaren, mét moderne dienstverlening en technologie die kansen biedt om antwoorden te vinden op de cruciale vragen van deze tijd. In 2023 willen we dit streefbeeld verder realiseren door te investeren in de technische integraties tussen systemen en door te bouwen aan een toegankelijke en inclusieve inrichting van onze digitale dienstverlening. De afgelopen periode zijn we hard aan de slag geweest met MijnGroningen, ons nieuwe dienstverleningsportaal dat we in het voorjaar van 2023 openstellen voor inwoners, waarbij het aanbod van producten stap voor stap groeit.

Ook binnen de organisatie is samenwerken en investeren van essentieel belang: Groningen maken we samen. Een goede kwaliteit van onze organisatie en bedrijfsvoering die op orde is, is daarbij randvoorwaardelijk. De openstaande bezuinigingsopgave op de organisatie schrappen we. In plaats daarvan kiezen we ervoor om te investeren in verbeteringen op het gebied van digitale veiligheid en noodzakelijke vervanging van apparatuur en software. Ook op het gebied van medezeggenschap, het verbeteren van de interne beheersing, innovatie van financiën en sociaal en innovatieve inkoop werken we aan een toekomstbestendige en effectieve bedrijfsvoering. Vanuit ons netwerk blijven we actief zoeken naar Europese projectkansen- en fondsen, hiermee richten we ons op een verdere uitbreiding van ons Europese netwerk. We investeren in onze lobbyfunctie, omdat dit expertises zijn die belangrijk zijn om veel van onze beleidsdoelen te bereiken. Vanuit die gedachte zullen wij de komende jaren regelmatig in Den Haag en Brussel te vinden zijn om de opgaven die we in Groningen hebben, en de kansen die we zien, onder de aandacht te brengen.

Kerngegevens van de gemeente

Voor kerngegevens over de gemeente verwijzen we u naar de Basismonitor, vindbaar op <https://basismonitor-groningen.nl/>

Financieel perspectief

In deze begroting is het coalitieakkoord financieel vertaald. De komende jaren investeren we fors in oplossingen van belangrijke maatschappelijke vraagstukken, waarbij we een sluitend financieel perspectief presenteren voor de periode 2023-2026. Tegelijkertijd realiseren we ons dat we in een (financieel) onzekere tijd leven. De coronacrisis heeft voor veel huishoudens, instellingen en bedrijven ingrijpende gevolgen gehad en de oorlog in Oekraïne brengt opnieuw grote onzekerheid met zich mee. De energieprijzen stijgen, de rente loopt op en bouw- en grondstofkosten nemen hard toe.

Dit heeft ook gevolgen voor de gemeente Groningen. De gestegen rente en prijzen hebben we meegenomen voor zover we ze nu kunnen inschatten. Het risico op een verdere rentestijging is groot. De gevolgen van de hoge energieprijzen zijn door de dagelijks fluctuerende prijzen, op dit moment niet in te schatten. In de tweede helft van 2023 leggen we de energieprijzen opnieuw vast. Dit kan leiden tot fors hogere energielasten. We maken een actieplan om te komen tot energiebesparing.

Er is ook veel onzekerheid over de ontwikkeling van het gemeentefonds na 2025. Het Rijk heeft de algemene uitkering in 2026 fors verlaagd, zonder dat daar voor gemeenten iets tegenover staat. Deze verlaging werkt door in de jaren na 2026. Ook houdt het Rijk nog vast aan de opschalingskorting vanaf 2026. Voor Groningen betekent dit een extra korting van 10,8 miljoen euro. Samen met VNG blijven we met het Rijk in gesprek over een toereikend budget voor gemeenten voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. Het kabinet heeft toegezegd in de septembercirculaire 2022 meer duidelijkheid te geven over de ontwikkeling van de algemene uitkering en de invoering van een nieuwe financieringssystematiek na 2026. In de septembercirculaire 2022 wordt voor gemeenten in 2026 eenmalig 1 miljard euro extra beschikbaar gesteld. Voor Groningen gaat het om circa 15 miljoen euro. Het Rijk geeft nog geen duidelijkheid over de jaren daarna. De septembercirculaire is niet verwerkt in de ontwerpbegroting 2023.

Tot slot zijn de maatschappelijke opgaven voor de gemeente groot. We willen de publieke regie versterken door onder andere de oprichting van een woonbedrijf en een energiebedrijf. Hiermee willen we zorgen voor meer betaalbare huur- en koopwoningen en willen we de energietransitie verder op gang brengen. Om in aanmerking te komen voor externe middelen zijn cofinancieringsmiddelen nodig om te kunnen profiteren van externe middelen. Ook moeten we nieuwe leningen aantrekken voor de financiering van investeringen en hebben we een aantal grote opgaven die oplopen na 2026, zoals een nieuw muziekcentrum, onderwijshuisvesting, binnensport accommodaties en fietsenstallingen in de binnenstad.

Om dit te kunnen realiseren is het van belang dat de financiële positie op orde is en blijft. Om de gemeentefinanciën toekomstbestendig te houden is het belangrijk dat de begroting voldoende flexibel is om in te kunnen spelen op veranderende omstandigheden. Dit geeft ons enerzijds ruimte om risico's en onzekerheden op te vangen maar biedt anderzijds ook mogelijkheden voor dekking van toekomstige opgaven.

Daarom hebben we in de ontwerpbegroting 2023 de behoedzaamheidsbuffer, waarmee is gerekend in het coalitieakkoord, in stand gehouden. Bij het opstellen van het coalitieakkoord hebben we de algemene uitkering (het accres) met 20% verlaagd omdat het risico groot is dat de uitgaven van het Rijk achterblijven bij de verwachtingen in het regeerakkoord. Dit zou ook leiden tot een verlaging van de algemene uitkering aan gemeenten. Inmiddels heeft het Rijk met gemeenten afgesproken dat de algemene uitkering voor de jaren 2022-2025 wordt vastgeklemd op de standen van meicirculaire 2021. Daarmee vervalt het risico op een lagere algemene uitkering voor deze jaren.

De behoedzaamheidsbuffer voor de jaarschijven 2023-2025 is:

¹ De algemene uitkering wordt in 2023-2025 nog wel geïndexeerd voor een stijging van lonen en prijzen.

	2023	2024	2025
Buffer in meerjarenbeeld door behoedzame raming gemeentefonds	7.100	12.000	15.300

Gelet op de toekomstige opgaven, risico's en onzekerheden willen we ons voorbereiden op een scenario waarbij de Rijksinkomsten na 2025 daadwerkelijk achterblijven en de economische omstandigheden de komende jaren (verder) verslechteren. We starten met het in kaart brengen van het meerjarige effect van de opgaven uit het coalitieakkoord op de ontwikkeling van de financiële positie en het weerstandsvermogen. Dit geeft inzicht in de robuustheid van de gemeentefinanciën. Vervolgens onderzoeken we welke mogelijkheden er zijn om keuzes te maken, bezien vanuit de maatschappelijke opgave en rol van de gemeente.

Financieel perspectief 2023-2026

In de ontwerpbegroting presenteren we voor de jaren 2023-2026 een sluitend financieel perspectief. Het financiële perspectief voor de komende jaren is verbeterd ten opzichte van de stand uit het coalitieakkoord en is als volgt:

Overzicht financieel perspectief 2023-2026	2023	2024	2025	2026
Intensiveringen				
Intensiveringen ontwerpbegroting 2023	-53.183	-57.545	-54.415	-56.946
sparen voor oplopende intensiveringen na 2026			-1.000	-2.000
Totaal intensiveringen ontwerpbegroting 2023	-53.183	-57.545	-55.415	-58.946
Dekkingsbronnen				
Ruimte meerjarenbeeld 2023-2026	40.618	58.639	73.593	40.314
Verhogen reclamebelasting	0	350	350	350
Stelselwijziging BTW op investering in rioolheffing	810	770	730	690
Besteedbaar rekeningresultaat 2021	4.363			
Verwacht rekeningresultaat 2022 (deels)	5.000			
Rijksmiddelen reintegratie (relatie intensivering armoede en schuldhulpverlening)	1.120	2.240	2.240	2.240
Totaal dekkingsbronnen	51.911	61.999	76.913	43.594
Saldo ontwerpbegroting 2023	-1.272	4.455	21.499	-15.352
Toevoeging aan de algemene reserve	0	4.455	21.499	0
Onttrekking aan de algemene reserve	1.272	0	0	15.352
Eindsaldo ontwerpbegroting 2023	0	0	0	0

In de jaren 2023-2026 is sprake van een voordelig saldo van 9,3 miljoen. Deze ruimte ontstaat vooral door een toename van de algemene uitkering in de jaren 2023-2025 als gevolg van het verwerken van de afspraken uit het regeerakkoord. De algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2022 van het Rijk, waarbij we, zoals we hiervoor al hebben toegelicht, rekening houden met een behoedzaamheidsbuffer van 20%. De voordelige en nadelige saldi in de jaarschijven 2023-2026 worden verrekend met de algemene reserve.

Over de periode 2023-2026 hebben we een overschot, maar in de in de jaarschijf 2026 laten we vooralsnog een tekort zien van 15,4 miljoen. Dit tekort loopt door in de jaren na 2026. Dit is het gevolg van de forse structurele verlaging van de algemene uitkering vanaf 2026. Met de extra middelen uit de septembercirculaire van circa 15 miljoen in 2026 vervalt het tekort in 2026. Over de middelen na 2026 moet het Rijk nog

Volgvel 13

duidelijkheid geven. We gaan ervan uit dat we ook na 2026 extra middelen zullen krijgen.

Weerstandsvermogen

In het coalitieakkoord hebben we opgenomen dat we de het niveau van het weerstandsvermogen in stand willen houden, ook gelet op de grote opgaven in de komende jaren. Uit de actualisatie van het weerstandsvermogen in de ontwerpbegroting 2023 blijkt dat het weerstandsvermogen zich positief ontwikkelt. Zowel de ratio weerstandsvermogen als het aandeel reserves nemen toe.

Weerstandsvermogen	2023	2024	2025	2026
Ratio weerstandsvermogen ontwerpbegroting 2023	128%	128%	152%	137%
Ratio weerstandsvermogen gemeenterekening 2021	122%	121%	126%	126%
Verbetering t.o.v. gemeenterekening 2021	6%	7%	26%	11%
Aandeel reserves / benonigd weerstandsvermogen	61%	67%	92%	77%

Voor 2023 komt de ratio uit op 128%. In 2025 is sprake van een hoge uitschieter met 152% omdat het voordelige saldo in 2025 wordt toegevoegd aan de algemene reserve en daarmee wordt meegerekend in het weerstandsvermogen. In 2026 is het nodig om het tekort van 15,4 miljoen weer te onttrekken aan de algemene reserve. Per saldo voegen we over de vier jaarschijven 9,3 miljoen toe aan de algemene reserve. Het aandeel reserves in het weerstandsvermogen ligt boven de streefwaarde van 50%.

Het weerstandsvermogen verbetert ook ten opzichte van de rekening 2021. De verbetering van de ratio weerstandsvermogen komt vooral door een verlaging van de risico's. Het risico bij de zorgkosten is verlaagd als gevolg van gerealiseerde taakstellingen in 2022 en duidelijkheid van het Rijk over de meerjarige ontwikkeling van het budget voor jeugdhulp. Ook het risico bij het realiseren van de openstaande bezuinigingstaakstellingen schatten we lager in dan bij de gemeenterekening 2021. Aan de andere kant neemt het risico bij grondexploitaties toe.

In het weerstandsvermogen houden we geen rekening met de behoedzaamheidsbuffer, vooral omdat we geen goede inschatting kunnen maken van de onderliggende risico's en we de risico's dus ook niet (volledig) kunnen opnemen in het weerstandsvermogen. Als we de buffer wel meenemen geeft dit een vertekend beeld van het weerstandsvermogen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.